

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Електронне врядування

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **28 Публічне управління та адміністрування**
Спеціальність **281 Публічне управління та адміністрування**
Освітній рівень **третій (освітньо-науковий)**
Освітня програма **Публічне управління та адміністрування**

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувачка кафедри державного управління,
публічного адміністрування та регіональної економіки

Наталія ГАВКАЛОВА

Харків

2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки
Протокол № 2 від 26.08.2020 р.

Розробники:

Гордієнко Лариса Юріївна, к.е.н., доцент; Єрмоленко Оксана Олександрівна, к.е.н., доцент

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Електронне врядування» є навчальною дисципліною, яка вивчається згідно з навчальним планом третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-наукової програми «Публічне управління та адміністрування». Робоча програма навчальної дисципліни містить мету навчальної дисципліни, структурно-логічну схему вивчення навчальної дисципліни, компетентності та результати навчання за дисципліною, програму навчальної дисципліни (яка складається з двох змістових модулів, що включають 8 тем), порядок оцінювання результатів навчання, шкалу оцінювання: національну та ЄКТС, рекомендовану літературу (основну, додаткову та інформаційні ресурси в Інтернеті).

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у аспірантів системи професійних компетентностей (знань і практичних вмінь та навичок) щодо використання принципів та управлінського й інформатичного інструментарію в сфері публічного управління за технологією електронного врядування, розвиток у аспірантів сучасного управлінського мислення, формування навичок розробки та прийняття управлінських рішень з урахуванням підходів та технологій електронного врядування.

Навчальна дисципліна «Електронне врядування» належить до вибіркового навчальних дисциплін професійного циклу.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1А
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Залік

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Вступ до публічного адміністрування	Методологія та організація наукових досліджень
Технології публічного адміністрування	Управління людськими ресурсами в публічному адмініструванні
	Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність до набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності	Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування

Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.	
Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.	
Здатність ініціювати, організовувати та управляти інноваційними проектами на різних рівнях публічного управління та адміністрування.	
Здатність застосовувати, розробляти й удосконалювати сучасні технології, в тому числі адміністративно-управлінські, інформаційно-комунікаційні технології, в управлінській, адміністративній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності	
Здатність до набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності	
Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.	Знати та дотримуватися основних засад академічної доброчесності у науковій і освітній (педагогічній) діяльності
Здатність до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної та управлінської діяльності.	
Здатність забезпечувати належний рівень якості наукових/науково-методичних продуктів, послуг чи процесів.	
Здатність застосовувати, розробляти й удосконалювати сучасні технології, в тому числі адміністративно-управлінські, інформаційно-комунікаційні технології, в управлінській, адміністративній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності.	
Здатність до набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення	Уміти застосовувати сучасні інформаційні технології та інструменти в науковій, освітній (педагогічній) і професійній діяльності

<p>навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.</p>	
<p>Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.</p>	
<p>Здатність до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної та управлінської діяльності.</p>	
<p>Здатність застосовувати, розробляти й удосконалювати сучасні технології, в тому числі адміністративно-управлінські, інформаційно-комунікаційні технології, в управлінській, адміністративній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності.</p>	
<p>Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування.</p>	
<p>Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.</p>	
<p>Здатність до оволодіння та розвитку методології наукової, педагогічної та управлінської діяльності.</p>	
<p>Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.</p>	
<p>Здатність застосовувати, розробляти й удосконалювати сучасні технології, в тому числі адміністративно-управлінські, інформаційно-комунікаційні технології, в управлінській, адміністративній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності.</p>	<p>Уміти отримувати науково-прикладні результати, які сприяють розв'язанню сучасних проблем в стратегічному розвитку територій на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях</p>
<p>Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління та адміністрування.</p>	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади та концепція електронного врядування

Тема 1. Засади та концепція електронного врядування

- 1.1. Категорійно-понятійний апарат електронного врядування.*
- 1.2. Державна політика розвитку інформаційного суспільства та електронного врядування.*
- 1.3. Передумови електронного врядування в Україні.*
- 1.4. Актуальність, мотивація запровадження та функціонування електронного врядування.*

Тема 2. Сутність, завдання та цілі електронного врядування

- 2.1. Сутність електронного врядування.*
- 2.2. Мета електронного врядування.*
- 2.3. Цілі електронного врядування.*
- 2.4. Завдання електронного врядування.*

Тема 3. Вимоги, підходи та організаційно-технічні концепції електронного уряду

- 3.1. Методологія проектування, впровадження та наповнення компонент електронного уряду на різних рівнях державного управління.*
- 3.2. Нормативно-правове та організаційне забезпечення впровадження електронного уряду.*
- 3.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування в рамках функціонування інформаційної системи "Електронний уряд".*

Тема 4. Системно-технічні базові служби електронного врядування

- 4.1. Архітектурні моделі електронного уряду: інтеграція і взаємодія складових електронного державного управління.*
- 4.2. Моделі опису архітектури електронного уряду.*
- 4.3. Проблеми цифрової нерівності в контексті побудови e-уряду.*
- 4.4. Шляхи подолання цифрової нерівності в Україні та світі.*

Змістовий модуль 2.

Практика та технологія впровадження електронного врядування

Тема 5. Складові електронного уряду: приклади інформаційних систем електронного врядування

- 5.1. Поняття, принципи та інформаційно-технологічні аспекти електронного врядування.*
- 5.2. Основні принципи і методи роботи e-урядування.*
- 5.3. Складові електронного уряду: інформаційні системи "Звернення громадян", "Засідання", "Підтримка взаємодії органів державної влади з Верховною Радою", "Картка", "Електронне міністерство", "Діти", "Медична картка" тощо.*
- 5.4. Єдиний інформаційний простір України.*

Тема 6. Віртуальний уряд та електронні управлінські послуги

- 6.1. Урядовий портал «Дія»*
- 6.2. Поняття та характеристика публічних послуг.*

- 6.3. Електронні адміністративні послуги.
- 6.4. Класифікація послуг за критеріями «інтерактивність – глибина автоматизації».
- 6.5. Моделювання процесів надання публічних послуг.
- 6.6. Розроблення та реалізація електронних послуг і регламентів у контексті електронного урядування.
- 6.7. Досвід країн – членів Європейського Союзу в наданні електронних публічних послуг.
- 6.8. Досвід інших країн у впровадженні електронних публічних послуг (США, Канади, ЄС, Китаю тощо).

Тема 7. Портали надання електронних публічних послуг

- 7.1. Портали – основна інформаційно-технологічна форма організації комунікацій в електронному урядуванні.
- 7.2. Портали органів публічної адміністрації: актуалізація, контент, інтерфейс, дизайн.
- 7.3. Геоінформаційні системи в електронному урядуванні.
- 7.4. Електронні державні закупівлі.
- 7.5. Системи електронного документообігу.
- 7.6. Електронний цифровий підпис.

Тема 8. Електронна демократія

- 8.1. Сутність електронної демократії та її основні складові.
- 8.2. Е-участь, е-охоплення, е-включення, е-демократія.
- 8.3. Електронна участь громадян у процесі прийняття державних рішень.
- 8.4. Зарубіжний досвід розвитку електронної демократії.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності аспірантів передбачене застосування таких способів подання (представлення) інформації здобувачеві в ході його пізнавальної діяльності, реалізований через дії, які пов'язують викладача й здобувача, а саме:

1. Пояснювально-ілюстративний метод, або інформаційно-рецептивний.
2. Репродуктивний метод (репродукція – відтворення).
3. Метод проблемного викладу.
4. Частково-пошуковий, або евристичний, метод.
5. Дослідницький метод.

Серед продуктивних методів навчання, спрямованих на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, таких як проблемні лекції (тема 1, 4-8); міні-лекції (тема 2-3); презентації (тема 6, 8); робота в малих групах (тема 2, 8); семінари-дискусії (тема 4); мозкові атаки (тема 6); кейс-стаді (тема 3); дебати (тема 4); розбір управлінських ситуацій (т. 7), ділові та рольові ігри (т. 2, 8), науково-практичні конференції (тема 8), модерація (тема 4), тощо.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у аспіранта враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Електронне врядування» передбачають

лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у аспірантів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу отримати залік – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Порядок проведення поточного оцінювання знань здобувачів. Поточний контроль включає оцінювання аспірантів під час лекцій – активна робота на парі (1 бал за кожне заняття) за умови розуміння теорії та методології проблем, що розглядаються. Загальна кількість балів – 10.

Поточний контроль аспірантів під час практичних занять включає – активну роботу на парі (2 бали за кожне заняття) за уміння використовувати сучасні технології та інструментарій електронного врядування. Загальна кількість балів за активну роботу під час практичних занять – 20.

Оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни «Електронне врядування» в межах поточного контролю включає також таку форму як колоквиум. Протягом семестру аспіранти пишуть два колоквиуми. Максимальна оцінка за кожен колоквиум – 20 балів. Максимальна кількість балів за обидва колоквиуми – 40 балів. Перший колоквиум включає теми 1 – 4, а другий колоквиум – теми 5 – 8. Структура колоквиуму: 1) два теоретичних питання (максимальна оцінка за кожне теоретичне завдання – 3 бали); 2) творче завдання (максимальна оцінка – 12); 3) два відкриті тести на доповнення (максимальна оцінка за кожен тест – 1 бал).

Порядок оцінювання самостійної роботи включає виконання домашніх завдань. Кожне домашнє завдання оцінюється в 3 бали за умови правильного виконання та наявності відповіді, а за необхідності і висновків. Кількість домашніх завдань – 8, максимальна кількість балів за усі домашні завдання становить 30.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеної в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1. Засади та концепція електронного врядування	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1.1. Категорійно-понятійний апарат електронного врядування. 1.2. Державна політика розвитку інформаційного суспільства та електронного врядування. 1.3. Передумови електронного врядування в Україні. 1.4. Актуальність, мотивація запровадження та функціонування електронного врядування.	Активна робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Приклади та цілі електронного уряду»	Активна робота на парі	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу за темою 1. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Оформлення результатів практичного заняття	Перевірка результатів практичного заняття	3	
Тема 2. Сутність, завдання та цілі електронного врядування	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 2.1. Сутність електронного врядування. 2.2. Мета електронного врядування. 2.3. Цілі електронного врядування. 2.4. Завдання електронного врядування	Активна робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Аналіз сутності, завдань та цілей електронного врядування»	Активна робота на парі	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу за темою 2. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Оформлення результатів практичного заняття	Перевірка результатів практичного заняття	3	

Тема 3. Вимоги, підходи та організаційно-технічні концепції електронного уряду	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 3.1. Методологія проектування, впровадження та наповнення компонент електронного уряду на різних рівнях державного управління. 3.2. Нормативно-правове та організаційне забезпечення впровадження електронного уряду. 3.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державного управління і місцевого самоврядування в рамках функціонування інформаційної системи «Електронний уряд».	Активна робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Аналіз підходів до впровадження електронного уряду»	Активна робота на парі	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу за темою 3. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Оформлення результатів практичного заняття	Перевірка результатів практичного заняття	3	
Тема 4. Системно-технічні базові служби електронного врядування	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 4.1. Архітектурні моделі електронного уряду: інтеграція і взаємодія складових електронного державного управління. 4.2. Моделі опису архітектури електронного уряду. 4.3. Проблеми цифрової нерівності в контексті побудови е-уряду. 4.4. Шляхи подолання цифрової нерівності в Україні та світі.	Активна робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Аналіз системно-технічних базових служб електронного врядування»	Активна робота на парі	2
			Колоквіум	20
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу за темою 4. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Оформлення результатів практичного заняття. Підготовка до колоквіуму.	Перевірка результатів практичного заняття	3	

Тема 5. Складові електронного уряду: приклади інформаційних систем електронного врядування	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 5.1. Поняття, принципи та інформаційно-технологічні аспекти електронного врядування. 5.2. Основні принципи і методи роботи е-урядування. 5.3. Складові електронного уряду: інформаційні системи "Звернення громадян", "Засідання", "Підтримка взаємодії органів державної влади з Верховною Радою", "Картка", "Електронне міністерство", "Діти", "Медична картка" тощо. 5.4. Єдиний інформаційний простір України	Активна робота на лекції	2
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Аналіз практики впровадження електронного врядування»	Активна робота на парі	4
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу за темою 5. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Оформлення результатів практичного заняття	Перевірка результатів практичного заняття	6	
Тема 6. Віртуальний уряд та електронні управлінські послуги	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	6.5. Моделювання процесів надання публічних послуг. 6.6. Розроблення та реалізація електронних послуг і регламентів у контексті електронного урядування. 6.7. Досвід країн – членів Європейського Союзу в наданні електронних публічних послуг. 6.8. Досвід інших країн у впровадженні електронних публічних послуг (США, Канади, ЄС, Китаю тощо)	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Аналіз практики надання електронних адміністративних послуг»	Активна робота на парі	4
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу за темою 6. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою; підготовка презентації. Оформлення результатів практичного заняття	Перевірка результатів практичного заняття	6	

Тема 7. Портали надання електронних публічних послуг	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 7.1. Портали – основна інформаційно-техно-логічна форма організації кому-нікацій в електронному урядованні. 7.2. Портали органів публічної адміністрації: актуалізація, контент, інтерфейс, дизайн. 7.3. Геоінформаційні системи в електронному урядованні. 7.4. Електронні державні закупівлі. 7.5. Системи електронного документообігу. 7.6. Електронний цифровий підпис.	Активна робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Аналіз порталів органів публічної адміністрації»	Активна робота на парі	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу за темою 7. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Оформлення результатів практичного заняття	Перевірка результатів практичного заняття	3	
Тема 8. Електронна демократія	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 8.1. Сутність електронної демократії та її основні складові. 8.2. Е-участь, е-охоплення, е-включення, е-демократія. 8.3. Електронна участь громадян у процесі прийняття державних рішень. 8.4. Зарубіжний досвід розвитку електронної демократії.	Активна робота на лекції	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Застосування технологій електронного врядування щодо процесів формування думки та волевиявлень»	Активна робота на парі	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу за темою 8. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Оформлення результатів практичного заняття	Перевірка результатів практичного заняття	3	
		Колоквіум Залік	20	
Загальна максимальна кількість балів для заліку			100	

Рекомендована література

Основна

1. Електронне урядування : підручник / авт. кол. : В. П. Горбулін, Н. В. Грицяк, А. І. Семенченко, О. В. Карпенко та ін. ; за заг. ред. проф. Ю. В. Ковбасюка ; наук. ред. проф. Н. В. Грицяк, проф. А. І. Семенченка. – Київ : НАДУ, 2014. – 352 с.

2. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. – Київ, 2017.

Додаткова

3. Амосов О. Ю. Сучасні рейтингові оцінки розвитку електронного урядування та інформаційного суспільства / О.Ю. Амосов, Л. Ю. Гордієнко, Н. В. Ющенко // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 1 (62) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. С. 13 – 27.

4. Бабаєв В.М. Текст лекцій з дисципліни «Електронне урядування» (для студентів 5 курсу спеціальності 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» денної форми навчання) / В. М. Бабаєв, М. М. Новікова, С. О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ, 2014. – 127 с.

5. Концепція реформування публічної адміністрації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/administr/Koncrpciya_reform_pabl_admin_2.doc.

6. Концепція формування та функціонування інтегрованої інформаційно-аналітичної системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stc.gov.ua>.

7. Корнеєва Т. Відкритість української влади як системний функціональний феномен у сфері управління [Електронний ресурс] / Т. Корнеєва. – Режим доступу : <http://www.isu.org.ua>.

8. Несторенко О. Інформаційне суспільство, електронна Україна та геоінформаційні технології [Електронний ресурс] / О. Несторенко. – Режим доступу : http://www.ecomm.kiev.ua/gis/gis_usage.

9. Про електронні довірчі послуги : Закон України [Електронний ресурс]. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534>.

10. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.

11. Про поліпшення картографічного забезпечення державних та інших потреб в Україні : Указ Президента України № 575/2001 від 01.08.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575/2001>

12. Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України № 1453 від 28.10.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

13. Про загальнодержавну програму «Електронна Україна» : Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stc.gov.ua/data-storage/660/doc660.doc>.

14. Про створення електронної інформаційної системи «Електронний уряд України» : Проект Постанови Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stc.gov.ua>.

Інформаційні ресурси

16. Директива 1999/93/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13.12.1999 про систему електронних підписів, що застосовується в межах Співтовариства // Офіційний журнал L013. – 2000. – 19 січн. – С. 0012–0020.

17. Директива 2000/31/ЄС від 08.06.28. Концепція формування системи національних електронних інформаційних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.stc.gov.ua>.

18. Інформаційні матеріали сайту «Електронна Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.e-ukraine.org.ua>.
19. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.rada.gov.ua/>
20. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Електронне врядування» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7526>
21. Урядовий портал : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/>